

*žene u crnom
beograd*

IZVEŠTAJ

O

AKTIVNOSTIMA

septembar - decembar 2013.

Kao i do sada, donosimo kratak izveštaj o aktivnostima Žena u crnom u navedenom periodu a ukoliko vas zanimaju opširnije informacije, možete ih naći na našem web-sajtu www.zeneucrn.org ili nam se obratite putem mail: zeneucrn@gmail.com

Unapred se solidarno zahvaljujemo.

žene u crnom

ULIČNE AKCIJE:

U ovom izveštajnom periodu organizovale smo trinaest (13) akcija:

- komemoracije/obeležavanje važnih datuma zločina počinjenih u naše ime
- feminističke, antifašističke, antiratne, antirasističke, antimilitarističke...

Komemoracije/obeležavanje važnih datuma zločina počinjenih u naše ime, kao i drugih zločina nad civilnim stanovništvom tokom ratova na prostoru bivše Jugoslavije:

Beograd/Topčider, 05.oktobar: Nikada nećemo zaboraviti zločin u Topčideru: Dvadesetak aktivistkinja Mreže Žena u crnom Srbije, dve aktivistkinje Udruženja žena Srebrenice iz Tuzle, kao i Mejra Dautović iz Bihaća (BiH) prisustvovalo je u komemoraciji ispred kasarne Karaš, na Topčideru, u Beogradu, povodom godišnjice zločina – ubistva gardista Dragana Jakovljevića i Dražena Milovanovića (2004. godine). Dvojica gardista su ubijeni 5. oktobra 2004. u ovoj kasarni pod nerazjašnjenim okolnostima, a osnovano se sumnja da su ubijeni jer su u kasarni videli tadašnjeg haškog begunca Ratka Mladića. ŽuC i Centar za evroatlanske studije/CEAS izdale su saopštenje povodom osme godišnjice ubistva gardista, izrazivši solidarnost s roditeljima i porodicama ubijenih vojnika uz podršku njihovoj potrazi za istinom o smrti dvojice mladića.

Lovas/Hrvatska, 18.oktobra: Nikada nećemo zaboraviti zločine u Lovasu: Osam (8) aktivistkinja Žena u crnom prisustvovalo je komemoraciji na tri mesta u selu, u kome je tokom srpske agresije na Hrvatsku, ubijeno 70 hrvatskih civila.

Sjeverin/Srbija, 22. oktobra: Nikada nećemo zaboraviti zločine u Sjeverinu: Osam (8) aktivistkinja Žena u crnom komemoraciji na mostu u mestu Mioče, gde su srpska oružane formacije otele 17 putnika bošnjačkog imena, iz autobusa na liniji Priboj – Rudo, 1992. godine.

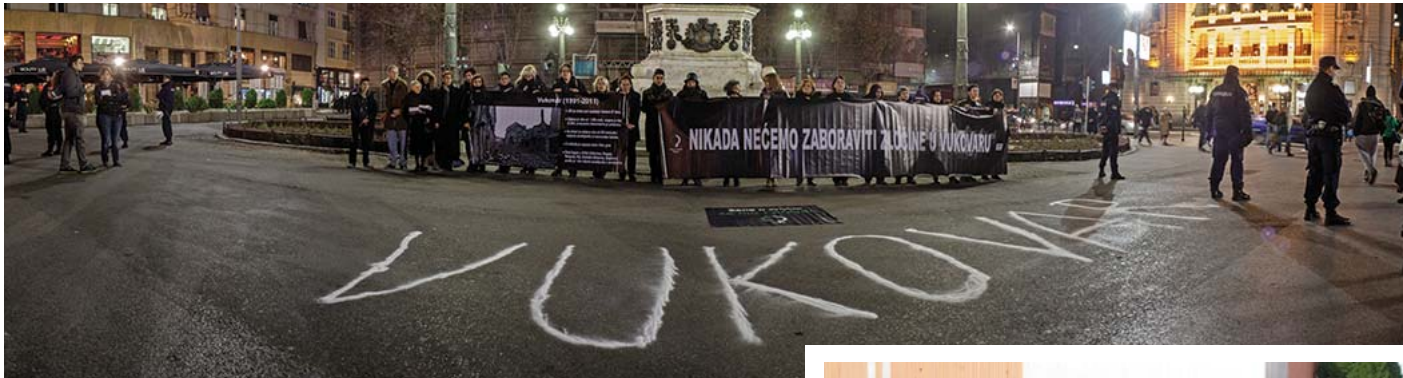

Tuzla/Bosna i Hercegovina, 11. novembra: Tražimo naše nestale. Osam (8) aktivistkinja Mreže Žena u crnom Srbije učestvovalo je u mirovnom maršu zajedno sa organizatorkama Udruženjem građana žene Srebrenice u Tuzli.

Vukovar/Hrvatska, 18.novembar: Nikada nećemo zaboraviti zločine u Vukovaru: Mirovna akcija na Trgu Republike u Beogradu, povodom godišnjice zločine u Vukovaru (1991.). U ovoj akciji učestvovalo je oko 30 aktivistkinja i aktivista.

Vukovar, 19. novembra: Nikada nećemo zaboraviti zločine u Vukovaru: Učešće osam (8) aktivistkinja Žena u crnom u komemoraciji na tri mesta u gradu, a povodom obeležavanja godišnjice zločina počinjenih u Vukovaru, 1991. godine.

Feminističke, antifašističke, antiratne, antirasističke, antimilitarističke akcije: Navodimo ih hronološki:

Beograd, 18. septembar "Stop ratu u Siriji": Povodom rastućeg ratnog nasilja u Siriji, Žene u crnom su na Trgu Republike u Beogradu organizovale mirovnu akciju protiv diktatorskog režima Bašara al Asada, svih drugih oružanih formacija, kao i protiv najavljene vojne intervencije. Ovom mirovnim akcijom izražena je solidarnost sa civilnim stanovništvom Sirije, sa svim nenasilnim i miroljubivim pokretima u Siriji i celom Bliskom istoku. U akciji je učestvovalo oko četrdeset aktivistkinja i aktivista.

Leskovac, 21. septembar "Stop ratu u Siriji": Žene za mir iz Leskovca u saradnji sa ŽuC, Beograd organizovale su mirovnu akciju na glavnom gradskom trgu, u akciji je učestvovalo petnaestak aktivistkinja.

Beograd, 2. oktobar "O čemu seksualni nasilnik savetuje Vladu Srbije? - Stros Kan iz Srbije van: Feministički performans protiv imenovanja Dominika Stros Kana (bivšeg direktora Međunarodnog monetarnog fonda) za ekonomskog savetnika Vlade Srbije. Stros Kan je u više navrata bio optužen za seksualno nasilje, silovanje i prostituciju. U akciji na Trgu Republike učestvovalo je oko četrdesetak aktivistkinja i aktivista.

Beograd, 9. novembar, „Antifašizam je moj izbor“: Akcija prikupljanja potpisa za *Antifašistički manifest* povodom 9. novembra, Međunarodnog dana borbe protiv fašizma i antisemitizma. Žene u crnom, u saradnji sa Helsinškim odborom za ljudska prava i Savezom antifašista Srbije organizovale su navedenu uličnu akciju na Terazijama, mestu streljanja antifašista tokom II svetskog rata. Prikupljeno je više stotina potpisa građana/nki. Za vreme akcije, javnosti je ukazano na sadašnje fašističke tendencije i nedela u Srbiji prema različitim ranjivih grupa: antisemitizam; logori za hrvatske i bošnjačke zarobljenike na teritoriji Srbije (tokom 90-tih a za koje niko do sada nije odgovarao); pljačkaška privatizacija, fašizam protiv žena i LGBT osoba, diskriminacija nad Romima u Srbiji. U akciji je učestvovalo više desetina osoba.

Leskovac, 9. novembar - akcija prikupljanja potpisa za Antifašistički manifest: Žene za mir u saradnji sa ŽuC-om, Beograd organizovale su gore navedenu akciju u Leskovcu, u kojoj je učestvovalo oko petnaestak aktivistkinja i aktivista.

Beograd, 6. decembar „Stop femicidu“: Povodom *Dana borbe protiv femicida*, na Trgu Republike u Beogradu organizovana je feministička mirovna akcija, tokom koje su čitana svedočenja žena žrtava i preživelih seksualnih zločina u celom svetu (Kongo, Indija, Sirija, Kolumbija, Bosna i Hercegovina...) a kao i imena 41 žene-žrtava seksualnih zločina u Srbiji tokom 2013. godine. Na protestu je učestvovalo preko **60** aktivistkinja, kako iz Mreže Žena u crnom Srbije, tako i desetak žena iz zajednice žrtava iz Bosne i Hercegovine (Đulići i Zvornik), i dvadesetak aktivistkinja Ženske romske mreže Banata.

Beograd, 10. decembar „Solidarnost sa azilantima i azilantkinjama“: Povodom Međunarodnog dana ljudskih prava organizovana je internacionalistička-antirasistička-feministička akcija zbog krajnje teškog položaja azilanata u Srbiji, učestalih brutalnih rasističkih ispada stanovništva prema azilantima, diskriminacije države prema azilantima/kinjama i. Akciju su organizovale Žene u crnom iz Beograda i Ženska romska mreža Banata i u akciji je učestvovalo preko pedeset (**50**) aktivista/kinja.

SUOČAVANJE S PROŠLOŠĆU TRANZICIONA PRAVDA - FEMINISTIČKI PRISTUP

Ovo je jedna od najvažnijih aktivnosti Žena u crnom. Sastoji se od mnoštvo segmenata: uličnih akcija, radionica, predavanja, stvaranje različitih modela tranzicione pravde sa feminističkog stanovišta, saradnje sa srodnim organizacijama u vidu zajedničkih akcija, (kampanja, konsultativnih sastanka).

POSEĆIVANJE MESTA ZLOČINA POČINJENIH U NAŠE IME

U ovom izveštajnom periodu Žene u crnom su posetile:

- *Bela Reka/Srbija, 5. oktobar: 15 aktivistkinja Mreže ŽuC-a, kao i dve aktivistkinje Udruženja žena Srebrenice i Majka Mejra Dautović ih Bihaća (BiH) učestvovalo je u selu Bela Reka, kod Šapca na pomenu ubijenom Draganu Jakovljeviću. Pomen je organizovala porodica Jakovljević.*
- *Lovas/Hrvatska, 18. oktobar,*
- *Sjeverin/Srbija, 22. oktobar,*
- *Tuzla/Bosna i Hercegovina, 11. novembar,*
- *Vukovar/Hrvatska, 19. novembar.*

(Ostali podaci su navedeni u rubrici - *Komemoracije/obeležavanje važnih datuma zločina počinjenih u naše ime*).

ŽENSKA SOLIDARNOST ZA KAZNJIVOST RATNIH ZLOČINA:

Akcije ženske solidarnosti – feminističke etike brige i odgovornosti, činovi uzajamne podrške, razmene i saradnje u regiji u cilju izgradnje pravednog mira. Radi se prvenstveno razmenama i podršci žrtvama zločina počinjenim u naše ime, kao i žrtvama/preživelim iz zločina nad civilima srpske nacionalnosti:

5. oktobar i 28. novembar, Bela Reka, Srbija: Poseta porodici Jakovljević, čiji je sin Dragan (zajedno sa Draženom Milovanovićem iz Paraćina) ubijenih 2004. u kasarni Topčider (2004.); i ovom prilikom izražena je solidarnost s roditeljima i porodicama ubijenih vojnika uz podršku njihovoj potrazi za istinom o smrti mladića.

4. - 7. oktobar, Beograd: Poseta Ženama u crnom Majke Mejre Dautović, Bihać (BiH): Njena deca Edna i Edvin Dautović ubijeni su 1992. godine u srpskom konc-logoru Omarska (Bosna i Hercegovina); tokom posete organizovale smo brojne aktivnosti – predavanja, susrete, posete...

18. oktobar, Lovas, Hrvatska: Susret sa porodicama žrtava, kao i meštanima iz Lovasa u lokalnom Kulturnom centru.

11. i 12. novembar, Tuzla/Lukavac, Bosna i Hercegovina: Nakon mirovnog marša i protesta na Trgu genocida u Tuzli, 30 žena (Mreža Žena u crnom Srbije iz Beograda, Leskovca, Kruševca i Pljevlja, Crna Gora), zajedno sa srođnicama ubijenog vojnika u Topčideru, imale su dvodnevni susret u Lukavcu tokom kojeg su se, između ostalog, u okviru ženske solidarnosti za pravedan mir svedočile o pretrpljenim patnjama, ali i o otporu, dogovorile se o zajedničkim akcijama u narednom periodu.

19. novembar, Vukovar, Hrvatska: Susret sa porodicama žrtava zločina u Vukovaru, sa udruženjem „Vukovarske majke“ i građanstvom u Radničkom domu u Vukovaru.

Kažnjivost zločina – put do pravednog mira:

praćenje suđenja u Specijalnom sudu pred Većem za ratne zločine u Beogradu.

U ovom izveštajnom periodu pratile smo sledeće suđenje:

Suđenje za zločin u Čuški/Kosovo: Dana 14. maja 1999. godine, tokom oružanog sukoba na Kosovu između Oslobođilačke snage Kosova i srpskih vojnih i policijskih snaga, devet pripadnika jedinice 'Šakali' ubili su najmanje četrdesetri (43) civila albanske nacionalnosti u selu Čuška, opština Peć. Od samo početka suđenja, koje počelo 20. decembra 2010. Žene u crnom prate su prisustvovala svim ročištima, a u ovom izveštajnom periodu održano je **13** ročišta:

Septembar: 23, 24. i 25.

Oktobar: 16

Novembar: 5, 25, 26, 27, 28. i 29.

Decembar: 9, 18. i 20.

Gore navedena ročišta pratio je Miloš Urošević, o tome izveštavao kako organizacije u okviru Mreže ŽuC-a, tako i međunarodne mreže sa kojima saradujemo.

UMETNIČKI ANGAŽMAN U SUOČAVANJU S PROŠLOŠĆU/TRANZICIONOJ PRAVDI

U ovom periodu nastavljena je praksa zajedničkog rada i saradnje umetničkih kolektiva, profesionalnih pozorišta, umetnica/ka angažovanih na umetničkom oblikovanju otpora ratu, ratnim zločinima, represiji, kršenju ljudskih prava. Pored već navedenih umetničko-aktivističkih inicijativa, pre svega u rubrici »Ulične akcije«, u ovom periodu organizovano je dvadesetak radnih sastanaka u vezi sa osmišljavanjem i realizacijom aktivističko-umetničkih akcija sa umetničkim kolektivima: Art klinika, Škart, Dah teatar, Act Women i Artie o zajedničkim aktivnostima u navedenom periodu, a radni sastanci su održani u Beogradu i Novom Sadu. Pored navedenih, organizovale smo brojne umetničko aktivističke događaje (debate, video prezentacije...) ili učestvovala smo i u sledećim aktivnostima:

16. novembar, Beograd "Učast dezertera ratovanog prostora bivše Jugoslavije": Izložbu posvećena prisilno mobilisanim dezerterima prvenstveno u Srbiji organizovali/e su Corrado Salzano, Dah teatar, Nikola Džafo (Art klinika), Grupa Magnet, fotograf Srđan Veljović, Žene u crnom. Ovaj umetnički događaj održan je u kulturnom centru Inex Film-galerija Inex filma.

5. decembar, Beograd: Filmovi albanskih rediteljki sa Kosova: Povratak autorke sa Kosova Bljerte Zećiri/Blerta Zeqiri, (21 minut) i *Shkurta/Škurta* (20 minuta) autorke Arzane Kraja. Oba filma su osvojila veliki broj međunarodnih nagrada a nakon filmova učesnice Regionalnog susreta žena su izrazile divljenje prema hrabrosti rediteljki da se uhvate u koštac ne samo sa ratnim stradanjima nego i sa patrijarhalnim mentalitetom zajednice na Kosovu.

5. decembar, Beograd premijera pozorišnog dela "Prisustvo odsustva" Dah teatra: Predstava se bavi zločinima nestalih na prostoru bivše Jugoslavije i u celom svetu korišćene su autentične ispovesti porodica, pre svega žena nestalih srodnika/ca od kojih su mnoge bile prisustne na ovoj premijeri i to u okviru Regionalnog susreta žena (Bosna I Hercegovina, Crna Gora, Kosovo I Srbija) koju su organizovale Žene u crnom i Dah teatar (5, 6. i 7. decembra).

6. decembar, Beograd 'Žene i granice': Umetničko-aktivistički kolektiv Act Women organizovao je izložbu i performans takođe povodom Dana borbe protiv femicida, kao i u okviru 16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama. Događaj je organizovan u Kulturnom centru Rex i njemu je prisustvovalo oko tridesetak učesnica Regionalnog susreta žena.

24. decembar, Beograd "Moj život bez mene": Promocija knjige Jasmine Tešanović, književnice i aktivistkinje ŽuC-a u Kulturnom centru Grad.

26. decembar, Centar za azilante, Bogovađa "Solidarnost za azilantima": Umetnički program organizovale su organizacije civilnog društva (Grupa 484, Rekonstrukcija Ženski fond, Kulturni centar Rex) i umetnički kolektivi (Škart, Act Women, umetnica Ljubica Duvnjak) u centru za azilante u Bogovađi, 70 km od Beograda.

VIDEO AKTIVIZAM: TRANZICIONA PRAVDA - FEMINISTIČKI PRISTUP

U cilju poboljšanja vidljivosti efekata različitih modela tranzicione pravde, posebno onog sa feminističkog stanovišta, koji promovišu Žene u crnom (ŽUC), tokom 2010. godine stvorena je grupa video aktivistkinja i aktivista, koja se osposobila za snimanje, montažu, digitalizaciju i postavljanje na internet video i audio materijala koji je prikupljen tokom redovnih aktivnosti ŽUC, da bi on, u formi kratkih filmova, postao dostupan široj javnosti.

Grupu za video aktivizam ŽuC-a koordiniraju Marija Vidić i Goran Lazin, u saradnji sa Marijom Arandelović, Zinaidom Marjanović i druge/i aktivistkinje i aktivisti ŽuC-a. U ovom izveštajnom periodu grupa je realizovala sledeće video materijale:

Kampanja – Proglasite! (4.39 min.): Film prikazuje otvaranje izložbe »Lavirint«i protestno stajanje za zahtevom vlastima da se 11. jul proglasi danom sećanja na genocid u Srebrenici.

Žene u crnom i izbeglice (4,49 min.): Film prikazuje rad ŽuC-a u izbegličkim kampovima 90-tih godina XX veka, kao i protiv prisilne mobilizacije izbeglica a priređen je na osnovu filma Žena u crnom TV Arte.

Stop ratu u Siriji (2,35 min.): Akcija ŽuC-a u Beogradu protiv rata u Siriji (18. septembar 2013.).

Stros Kan-iz Srbije van (3 min.): Film prikazuje akciju ŽuC-a (2. oktobar 2013.) protiv imenovanja Stros Kana za ekonomskog savetnika Vlade Srbije.

Posete mestima zločina - Lovas (2.30 min.) Film prikazuje posetu Žena u crnom Lovasu i učešće u komemoraciji u Lovasu.

Vrt ispunjen ženskim nadama (32 min.): Film govori o iskustvu Ženski komisije za istinu i istorijsko pamćenje u Kolumbija koju je pokrenula mreža *Ruta pacifica/Ženska mirovna putanja*. U ovom filmu su prikazana iskustva u radu Ženske komisije, svedočenja žena iz cele Kolumbije, ženskoj solidarnosti u borbi za pravdu, doprinos žena žrtava nasilja feminističkom konceptu pravde. Prevod i titl je uradila grupa za video aktivizam ŽuC-a.

Žene koje ne zaboravljamo (4 min.): Film prikazuje scensku akciju (Žene u crnom, Sevilja/Španija), aktivistkinja koje obelodanjuju zločine nad ženama žrtvama terora tokom diktature Franka u Španiji; film je priznanje buntovnim ženama i kontinuitetu ženske borbe za istorijsko pamćenje.

Nikada nećemo zaboraviti zločine u Vukovaru (3 min.): Film prikazuje stajanje i performans koje su Žene u crnom organizovale povodom 22 godine od zločina u Vukovaru.

Stop femicidu (6, 35 min.) Film prikazuje stajanje i performans koje su Žene u crnom organizovale povodom 6. decembra – Dana borbe protiv femicida.

Antifašizam (4.20 min.): Video spot je urađen od fotografija sa antifašističkih akcija Žena u crnom. Urađene su dve verzije filma, sa dve različite muzičke podloge.

Antifašizam je moj izbor (3,40 min.): Film prikazuje akciju potpisivanja Antifašističkog manifesta u organizaciji Saveza antifašista Srbije, ARTIE centra za promociju kulture, umetnosti i dizajna i Žena u crnom.

ŽENSKI SUD FEMINISTIČKI PRISTUP PRAVDI

Krajem 2010. godine članice sedam feminističkih organizacija iz bivše Jugoslavije pokrenule su inicijativu za organizovanje Ženskog suda na prostoru bivše Jugoslavije. Organizacioni odbor Ženskog suda čine sledeće organizacije: *Fondacija Cure*, Sarajevo, *Forum žena*, Bratunac i *Pokret majki enklave Žepe i Srebrenice*, Sarajevo (Bosna i Hercegovina); *Anima*, Kotor (Crna Gora); *Centar za ženske studije* i *Centar za žene žrtve rata*, iz Zagreba (Hrvatska), *Ženska mreža Kosova*; *Savet za rodnu ravnopravnost*, Skopje (Makedonija); *Ženski lobi*, Ljubljana (Slovenija); *Žene u crnom* i *Ženske studije*, Beograd (Srbija).

Žene u crnom su nositeljke programskih aktivnosti na organizovanju Ženskog suda, dogovaraju i koordinišu sve aktivnosti sa organizacijama koje čine Organizacioni odbor.

Ovaj izveštaj se najvećim delom odnosi na aktivnosti u Srbiji, ali i na zajedničke aktivnosti partnerskih organizacija. Aktivnosti realizovane u drugim državama bivše Jugoslavije zastupljene u meri u kojoj su Žene u crnom kao nositeljke programskih aktivnosti, dobijale informacije od drugih članica Organizacionog odbora Ženskog suda.

Ukoliko vas zanimaju opširnije informacije, možete ih naći na našem web-sajtu www.zeneucrnom.org i www.zenskisud.org

U ovom izveštajnom periodu su realizovane sledeće aktivnosti:

I **Edukativne aktivnosti – seminari, tribine, javne prezentacije u okviru procesa organizovanja Ženskog suda: feministički pristup pravdi**

1. Seminari – održani su u Crnoj Gori i Srbiji, ukupno učestvovalo **32** osobe, uglavnom žene:

25. i 26. oktobar, Kotor/Crna Gora: Učestvovalo je **18** aktivistkinja iz sledećih gradova u CG: Kotor, Cetinje, Nikšić, Podgorica, B. Polje, Rožaje, Herceg Novi, Ulcinj, Pljevlja. Seminar je održan u Kući slobodne misli. Grupu su činile žene koje su do sada bile uključene u aktivnosti povodom ŽS, ali i nove žene koje su nam se pridružile.

- (25. 10.): Diskutovano je o aktualnom stanju ženskog pokreta u Crnoj Gori, perspektivama i mogućnostima zajedničkih akcija ženskih grupa.
- (26. 10.): Staša Zajović je održala više predavanja i radionice: **1.** Predavanje o Urugvaju: politički, socio-ekonomski kontekst, društveni pokreti (protiv nekažnjivosti, udruženja porodica nestalih, politička reparacija u današnjem Urugvaju...); **2.** 'Nijedna žena ne sme da bude bojno polje' - o XVI Međunarodnom skupu Međunarodne mreže Žena u crnom, Montevideo, Urugvaj 19.-24. avgust 2013. Prikazani su dokumentarni filmovi – borba ženskih grupa za mir i pravdu iz Kolumbije, Konga, Španije, Srbije a nakon toga je usledila diskusija.

01. novembar, Novi Sad: Seminar u organizaciji ŽuC, Beograd, održan je u prostorijama Vojvođanskog građanskog centra. Seminar je bio posvećen prvenstveno problemima izbeglica i raseljenih u Srbiji, a prisustvovalo je **14** osoba iz Novog Sada i Beograda.

2. Javne prezentacije/JP - ŽS

Javne prezentacije/JP predstavljaju sastavni deo istraživačko-aktivističkog procesa radi prikupljanja informacija, predloga i sugestija u vezi sa pojmom i vizijom pravde i odabirom tema za ŽS. JP su održane u BiH i Hrvatskoj.

- **25. oktobar, Zenica:** Inicijativu za Ženski sud prezentirale su: Nela Pamuković, Renata Ćuk, Nada Peratović i Marijana Senjak u prostorijama Infoteke - Ženskog informacionog dokumentacionog centra, u Zenici, a u okviru sastanka neformalne mreže feministkinja koje se bave problemom silovanja u ratu; na ovoj JP učestvovala su **24** žene iz Zenice, Sarajeva, Ljubljane, Zagreba, Šibenika, Kölna, Hamburga, Londona, Novog Zelanda, Tuzle, Beograda). Sastanak je inače organizovan nakon zavšetka konferencije 20 godina Medica Zenice, pa su stoga učesnice bile iz celog sveta. Učesnice su želele da se informišu o procesu organizovanja ŽS, dosadašnjim aktivnostima, planovima u narednom periodu, itd.
- **17. novembar, Zagreb:** U okviru Vox Feminae festivala, a nakon prikazivanja filma Jasmile Žbanić 'Za one koji ne mogu da govore', u Kinu Evropa, održana je diskusija sa rediteljkom J. Žbanić 'Pravda za one koji ne mogu da govore'; u okviru toga Rada Borić i Paula Zore kratko su prezentirale Inicijativu za Ženski sud.
- **25. novembar, Zagreb:** Prezentaciju je organizovala lezbejska grupa Kontra, u prostorijama LGBT centra, uz prisustvo **7** osoba. Voditeljice su bile Sanda Brumen i Nela Pamuković. Ovo je inače **29** Javna prezentacija koju su od 2011. godine organizovale članice OOŽS u Hrvatskoj.

3. Tribine „Rod i nacija“, Crna Gora: U okviru kampanje 16 dana aktivizma protiv nasilja nad ženama (od 25 novembra do 10. decembra) održano je šest (**6**) tribina u šest (**6**) gradova (Bar, Bijelo polje, Budva, Pljevlja, Podgorica, Nikšić), u organizaciji „Anime“ i lokalnih OCD koje učestvuju u procesu organizovanja ŽS u Crnoj Gori. Pitanje roda i nacije je pokrenuto zbog izraženih međuetničkih tenzija u CG i na njima je ukupno učestvovalo **179** osoba (od toga 13 muškaraca i 146 žena):

- 26. novembra, Pljevlja, NVO Bona Fide, 48 osoba,
- 27. novembra, Bijelo Polje, NVO Snažna mama - 36 osoba
- 28. novembra, Nikšić, NVO Liga žena glasača – 40 žena,
- 29. novembra, Podgorica, NVO Anima – 17 osoba,
- 6. decembra, Bar, NVO Heegar – prisutno 18 osoba
- 10. decembra, Budva, NVO Anima – 20.
- 6. decembra, Bar, NVO Heegar – prisutno 18 osoba
- 10. decembra, Budva, NVO Anima – 20.

4. Projekcije dokumentarnih i igranih filmova: Ovaj edukativni program sastoji se od dokumentarnih i igranih filmova o iskustvima žena, ženskih grupa i mreža u vezi sa nasiljem nad ženama, itd. Nakon projekcija organizuju se razgovori, kako o filmovima tako i o inicijativi za organizovanje Ženskog suda – feministički pristup pravdi.

U ovom periodu održana je 28. septembra u Nišu, u Ženskom prostoru projekcija filma **“Prozivanje duhova”** (63 min.) prati životnu priču dve žene (Nusreta Sivac i Jadranka Cigelj), koje su preživele seksualno nasilje u logoru Omarska, tokom srpske agresije na Bosnu i Hercegovinu.

II Radni konsultativni sastanci

U skladu s Feminističkim kodeksom o organizovanju Ženskog suda, kojim smo se obavezale na deljivost znanja, zajednički proces razmišljanja, ovi sastanci su deo demokratskog procesa. Na njima analiziraju rezultati dosadašnjih aktivnosti, definišu se budući koraci u procesu razumevanju i stvaranja i pravde sa feminističkog aspekta. Pored zajedničkih Regionalnih radnih konsultativnih sastanaka, pokrenuto je mnoštvo drugih vidova rada na nivou zemalja: *redovni operativni radni sastanci, radionice, sastanci pravnog tima, diskusione fokus grupe, diskusioni kružoci*, itd. U ovom izveštaju navedene su prevashodno aktivnosti u Srbiji, kao i one koje smo dobile od partnerskih organizacija u svakoj od zemalja bivše Jugoslavije:

1. Organizacioni odbor Ženskog suda - regionalni radni sastanci članica OO ŽS

U ovom periodu održani su sledeći sastanci OOŽS:

- 27. i 28. septembar u Tivtu, Crna Gora
- 23. i 24. novembar, Zagreb/ Sljeme, Hrvatska
- 22. i 23. decembar, Tuzla, Bosna i Hercegovina

Na sastancima OOŽS analiziraju se aktivnosti iz prethodnog perioda, izazovi, teškoće i dogovaraju se zajedničke aktivnosti u narednom periodu.

2. Radni sastanci – organizatorke ŽS, stvaranje grupa za podršku unutar civilnog društva, sastanci pravnog tima...

Održana su tri radna sastanka u Zagrebu (2. i 9. oktobra i 10. decembra organizatorke ŽS za Hrvatsku).

22. oktobra, Priboj na Limu, Srbija: Susret *‘Ženski aktivizam-izgradnja mira’* nastao je iz potreba aktivistkinja na terenu i na njemu su pokrenuta pitanja o civilnom društvu, Mreži ŽuC-a Srbije, upoznavanje sa aktivnostima ŽS, njihovo uključivanje u proces, zajednički dogovori. Susret su organizovale Žena u crnom iz Beograda i NVO *Ženski glas* iz Priboja.

3. Redovni radni sastanci ŽuC-a u vezi sa ŽS: U ovom izveštajnom periodu održani su u prostorijama ŽuC-a sastanci svakog četvrtka; na sastancima učestvuju članice koordinatorskog tima ŽuC-a, a ponekad se u rad uključuje i članice Ženskih studija iz Beograda. Na sastancima se razmenjuju informacije, razmišljanja, dileme, analiziraju se rezultati urađenih aktivnosti, definišu se i dogovaraju buduće aktivnosti, itd. Na ovim sastancima učestvuje od pet do 10 članica koordinatorskog tima.

4. Zajedničko promišljanje feminističkog pristupa pravdi u procesu organizovanja Ženskog suda - sastanak voditeljki edukativnih aktivnosti u Srbiji

14. septembar, Vrnjačka Banja: Sastanak sa aktivistkinjama iz mreže Žena u crnom Srbije koje su uključene u aktivnosti u procesu organizovanja ŽS. Sastanku je prisustvovalo **10** aktivistkinja iz sledećih gradova: Beograd, Kraljevo, Novi Bečej, Leskovac, Pirot, Dimitrovgrad, Kruševac, Sombor.

13. i 14. decembra, Beograd: Sastanak koordinatorki edukativnih aktivnosti za Ženski sud - feministički pristup pravdi. Sastanku je prisustvovalo **15** aktivistkinja iz sledećih gradova iz Srbije: Beograd, Novi Bečej, Kruševac, Kraljevo, Vlasotince, Leskovac, Pirot, Dimitrovgrad, Niš. Sastanak se sastojao od sledećih segmenata: kratak pregled regionalnog procesa Ženski sud - feministički pristup pravdi; plan budućih aktivnosti na regionalnom nivou (za 2014. godinu), Međunarodna iskustva žena - alternativni modeli pravde - Ženska komisija u Kolumbiji, uz projekciju filma o pomenutoj komisiji "Vrt ispunjen ženskim nadama"; feministički pristup pravdi; zajedničko promišljanje feminističkog pristupa pravdi u procesu organizovanja ŽS (analiza feminističkog kodeksa; feministička politika i perspektiva rada na organizovanju ŽS; značaj feminističke perspektive u procesu ŽS sa stanovišta voditeljica - organizatorki procesa; impakt i lekcije/pouke učesnica radnih grupa, izazovi, problemi, itd. Na sastanku su podneti izveštaji o procesu ŽS u Srbiji - javne prezentacije, projekcije filmova, feministička etika brige - sastanci sa potencijalnim svedokinjama, razgovor o stanju i izazovima na terenu, individualna svedočenja - razgovor o iskustvima na terenu, plan budućih aktivnosti na organizovanju ŽS u Srbiji i na regionalnom nivou (za 2014. godinu).

III Stvaranje grupa za podršku – ekspertkinje za Ženski sud

22. i 23. novembar, Sljeme/Zagreb: Sastanak članica Regionalnog Organizacionog odbora sa ekspertkinjama za ŽS. Sastanku su prisustvovala **24** aktivistkinja i ekspertkinja iz **12** gradova i **6** zemalja. Pored članica OO ŽS, učesnice ekspertskog sastanka su bile: *Sabiha Husić* (Medica, Zenica), *Teufika Ibrahimfendić* (Viva žene, Tuzla) i *Jasmina Husanović* (Univerzitet u Tuzli, Tuzla), i drugom delu je prisustvovala dr *Janja Beč* (sociološkinjaprofesorka, Beograd), dr *Nada Raduški* (demografkinja, Beograd), prof. dr *Rada Iveković* (filozofkinja, Pariz), prof. dr *Svetlana Slapšak* (antropološkinja Ljubljana/Beograd), *Jelena Milić* (direktorka Centra za evro-atlantske studije, Beograd), *Gorana Mlinarević* (ekspertica za feministička društveno-pravna istraživanja, Sarajevo), *Marijana Senjak* (psihoterapeutkinja, Zagreb), prof. dr *Fuada Stanković* (ekonomistkinja, Novi Sad), *Jagoda Milidrag Šmit* (sindikalna aktivistica, Zagreb) i *Nela Porobić* (WILPF, Sarajevo).

Sastanak je trajao dva dana u kojima je realizovan sledeći program:

- *Međunarodna iskustva na organizovanju ženskih sudova projekcij, dosadašnji proces organizovanja ŽS na prostoru bivše Jugoslavije i diskusija.*
- *Zajedničko promišljanje oblika nepravdi /nasilja*

I sesija - Nasilje na etničkoj osnovi: panelistkinje dr Janja Beč (sociološkinja, Pančevo), dr Nada Raduški (sociološkinja, Beograd) i prof. dr Jasmina Husanović (kulturološkinja, Tuzla), moderatorka Rada Borić.

II sesija - Militarističko nasilje: Jelena Milić (direktorka Centra za evro-atlantske studije, Beograd) i Staša Zajović, ŽuC, Beograd, moderatorka Rada Borić.

III sesija - Kontinuitet rodno zasnovanog nasilja: panelistkinje Gorana Mlinarević (ekspertica za feministička društveno-pravna istraživanja, Sarajevo), Marijana Senjak (psihoterapeutkinja, Zagreb), Teufika Ibrahimfendić (psihoterapeutkinja, Tuzla), mr.sci. Sabiha Husić (psihoterapeutkinja, Zenica), moderatorka Nela Pamuković.

IV sesija - Ekonomsko nasilje nad ženama: panelistkinje prof. dr Fuada Stanković (ekonomistkinja, Novi Sad) i Jagoda Milidrag Šmit (Zagreb), moderatorka Ljupka Kovačević.

V sesija - Opšti politički kontekst: panelistkinje prof. dr Rada Iveković (filozofkinja, Pariz) i prof. dr Svetlana Slapšak (antropološkinja Ljubljana/Beograd), moderatorka Daša Duhaček.

VI završna sesija: Dogovori, koju su moderirale Rada Borić i Staša Zajović.

Pored ovih zajedničkih sastanaka, u ovom izveštajnom periodu održani su brojni radni sastanci sa pojedinim ekspertkinjama radi stvaranja uzajamne podrške aktivistkinja i ekspertkinja.

IV Fokus diskusione grupe: Crna Gora

Cilj ovih fokus grupa jeste prikupljanje "radnih biografija" žena koje su izgubile posao, njihovo uključivanje u proces organizovanja ŽS kao potencijalnih svjedokinja na Ženskom sudu i pružanje psihosocijalne podrške. Grupe su formirane u saradnji sa Unijom slobodnih sindikata Crne Gore u tri (3) grada, uz prisustvo 19 žena:

- *Cetinje 3.oktobra:* u Skupštini Opštine, prisutno 5 žena,
- *Herceg Novi 8.oktobra:* u prostorijama Unije slobodnih sindikata Bolnice Meljine, prisutno 7 žena,
- *Bar 8.oktobar:* u prostorijama Unije slobodnih sindikata prisutno 7 žena.

V Feministička etika brige – podrška potencijalnim svedokinjama (Srbija i Crna Gora)

U okviru podrške ženama koje su svedočile na feminističkom diskusionom kružoku o militarističkom/etničkom/ekonomskom/rodnom nasilju, održano je ukupno pet (5) sastanaka podrške svedokinjama u kojima su učestvovala 104 žene:

1. Regionalni sastanak sa potencijalnim svedokinjama

Tivat, Crna Gora, 26.-29. septembar: Trodnevnoj radionici je prisustvovalo ukupno **29** žena: dvadeset (20) potencijalnih svedokinja iz BiH, Crne Gore, Hrvatske, Makedonije, Slovenije i Srbije, kao i devet (9) članica OOŽS. Radionicu su vodile *Marijana Senjak* (Zagreb), psihoterapeutkinja sa dugogodišnjim iskustvom u radu sa PTSP u BiH i Hrvatskoj i *Ljupka Kovačević* (Kotor), psihološkinja, sa iskustvom u ovom radu u Crnoj Gori. Ovo je prva regionalna radionica sa potencijalnim svedokinjama a naredna je zakazana za januar 2014.

2. Sastanci sa potencijalnim svedokinjama – u Srbiji, Crnoj Gori, Hrvatskoj i Makedoniji

Vrnjačka Banja, 12. i 13. septembar: Sastanak potencijalnih svedokinja za Ženski sud u kojem je učestvovalo **17** žena (14 žena koje su se tokom procesa organizovanja ŽS prijavile da učestvuju kao potencijalne svedokinje i 3 voditeljice iz ŽuC-a); na sastanku je razgovarano o sledećim pitanjima: Feministička etika brige – podrška potencijalnim svedokinjama; Solidarnost na delu – podrška žrtvama rata, militarističko nasilje tokom rata i nakon rata, rad ŽuC-a u izbegličkim kampovima podrška raseljenima; žene subjekti pravde i zajednički dogovor o pripremama potencijalnih svedokinja iz Srbije.

Piroć, 28. oktobra: Sastanak je održan u prostorijama *Žena juga*, uz učešće **13** aktivistkinja iz Piroća, Dimitrovgrada i Beograda. Koordinatorke razgovora su bile Marija Perković i Ivana Vitas.

Beograd, 6. i 7. decembra: Sastanak je održan u prostorijama *Žena u crnom*, uz učešće ukupno **31** aktivistkinje, kako iz Mreže *Žena u crnom* Srbije, iz sledećih gradova: Beograd, Zrenjanin, Leskovac, Priboj, Novi Bečej, Mladenovac, Kraljevo, Kruševac, Dimitrovgrad, Bela Reka, tako i uz učešće 3 aktivistkinje grupe Udruženje žena iz Zvornika i 10 aktivistkinja iz Đulića. Koordinatorke razgovora bile su Staša Zajović, Marija Perković i Ivana Vitas. Na sastanku (7.12.) odlučeno je da na drugi regionalni sastanak potencijalnih svedokinja ide šest (**6**) žena iz Srbije, koje su preživele militarističko, etničko, ekonomsko nasilje, kako tokom rata tako i nakon rata.

Kotor, 7. decembar: U ovom sastanku učestvovalo je **15** žena i jedan muškarac. Razmenjene su informacije i odluke sa sastanka sa ekspertkinjama (Zagreb, novembar), kao i o daljim planovima na regionalnom nivou. Odlučeno je da na drugi regionalni sastanak u Lipiku/Hrvatska učestvuju kao potencijalne svjedokinje **4** žene koje su pretrpele razne vidove nasilja (ekonomsko, etničko, militarističko).

Skopje, 21. i 22. decembar: Na sastanku sa potencijalnim svedokinjama za Ženski sud iz Makedonije učestvovalo je **18** žena iz cele Makedonije; pored razmene o dosadašnjem procesu organizovanja ŽS u Makedoniji i celoj regiji, žene su svedočile o nasilju i nepravdama i zajedno donele odluku o potencijalnim svedokinjama za drugi susret potencijalnih svedokinja za celu regiju (Lipik, januar 2014.). Ovaj sastanak su kooodinirale: Ljupka Kovačević (Anima, Kotor) i Savka Todorovska (Savet za rodnu ravnopravnost, Skopje).

3. Individualni razgovori sa potencijalnim svedokinjama – Srbija

Na sastanku potencijalnih svedokinja održanom 12. i 13. septembra, kao i na radnom sastanku koordinatorskog tima Mreže ŽuC-a za ŽS, održanom 14. septembra 2013. dogovoreno je da se uradi *Vodič za razgovor sa potencijalnim svedokinjama* na ŽS. Naime, u toku procesa organizovanju ŽS, ustanovljeno je da mnoge žene još uvek nisu spremne da svedoče u okviru edukativnih aktivnosti (Javnih prezentacija, pro-

jekcije filmova, itd.). U cilju prevazilaženja trauma izazvanih brojnim nepravdama koje su pretrpele žene, a zbog nemogućnosti da o tome govore javno, zaključeno je da je u narednom periodu neophodno podsticati lične kontakte sa potencijalnim svedokinjama.

Tokom septembra i oktobra 2013. godine urađen je *Vodič za razgovor sa potencijalnim svedokinjama na Ženskom sudu*. U izradi ovog Vodiča koristile smo naša iskustva na terenu, kao i iskustva *Ženske komisije za istinu* koju je pokrenula organizacija Ruta pacifica/Mirovna putanja, iz Kolumbije.

Tokom novembra i decembra 2013. godine urađeno je 'malo pilot istraživanje' i prikupljeno je pet (5) individualnih svedočenja u Beogradu (1), jugoistočna Srbija (3) i Bela Reka (jugozapadna Srbija). Svedočenja žena pokazuju da su istovremeno pretrpele i trpe različite vidove nasilja, a pre svega militarističko, ekonomsko, seksualno, etničko nasilje. Budući da je ovaj za sada skroman 'uzorak, bio izuzetno važan, dogovoreno je da se nastavi sa radom na individualnim svedočenjima.

4. Individualni terapijski rad sa potencijalnim svedokinjama – Hrvatska

Centar za Ženske studije, Centar za žene žrtve rata i Građanska akcija Poreč, uz podršku terapeutkinje Marijane Senjak, organizuju individualna savetovanja, kako sa ženama koje su kao svedokinje do sada učestvovala u procesu ŽS, kao i sa novim potencijalnim svedokinjama

VI Umetničko aktivistički angažman

Razvijanje i jačanje feminističke etike odgovornosti, kao i nenasilnog otpora svim vidovima diskriminacije i eksploatacije. Navodimo ulične akcije koje su vezane za pitanja pokrenuta tokom procesa organizovanja ŽS.

1. Ulične akcije: Akcije organizovane u Srbiji već su navedene u ovom izveštaju, tako da samo navodimo akciju koju su organizovale aktivistkinje u Crnoj Gori: *Tome kažemo ne, 09. novembra*: Međunarodni dan borbe protiv fašizma i antisemitizma. Na performansu u Kotoru učestvovalo 9 osoba.

2. Posećivanje mesta zločina počinjenih u naše ime: ova aktivnost ŽuC-a je već navedena u ovom izveštaju.

3. Angažovana umetnost u suočavanju s prošlošću

DAH Teatar je u saradnji sa Ženama u crnom organizovao *Regionalni susret žena* iz Srbije i regiona. Na ovom susretu učestvovala su aktivistkinje Mreže Žena u crnom Srbije i Crne Gore, potencijalne svedokinje za ŽS iz Srbije, članice udruženja žrtava/preživelih, nestalih iz Bosne i Hercegovine (Zvornik, Đulići, Tuzla), izbeglih, raseljenih i nestalih sa Kosova, članice umetničkih kolektiva sa Kosova, Srbije, Poljske, Švedske. Tokom tri dana družile su se, zajedno šetale Beogradom, zajedno delile osećanja, misli, smeh, suze, pravile zajedničke planove više od 50 žena.

Pored navedenih filmova albanskih rediteljki sa Kosova, učesnica ovog susreta su imale priliku da vide još neke dokumentarne filmove:

Argentinski film „Zajednički snovi“ (21 minut). Ovaj dokumentarni film napravljen je povodom trideset godina rada čuvene ženske organizacije za mir i pravdu u Argentini - Majki sa Majskog trga. Film prikazuje

razloge osnivanja ove organizacije: traganje za nestalim sinovima i ćerkama tokom vojne diktature u Argentini (1976 – 1983.), borbu za kažnjivost zločina, ali i ogromne napore koje su Majke sa Majskog trga postigle na polju edukacije, socijalne pravde i ljudskih prava.

„Žene koje ne zaboravljamo“ (4 minuta): Film prikazuje scensku akciju (Žene u crnom, Sevilja/Španija), aktivistkinja koje obelodanjuju zločine nad ženama žrtvama terora tokom diktature Franka u Španiji; film je priznanje buntovnim ženama i kontinuitetu ženske borbe za istorijsko pamćenje.

„Ostavili su trag u nama – Nikada nećemo zaboraviti genocid u Srebrenici“ (11 minuta): Film o scenskoj akciji u Beogradu 10. jula 2013. koju je ŽuC organizovao u saradnji sa Dah Teatrom, Art Klinikom i Grupom Škart.

O premijeri predstave “Prisustvo odsustva” održanoj 5. decembra već je bilo reči u ovom izveštaju.

VII Video aktivizam - pored već navedenih video materijala (oktobar-decembar 2013.) u septembru su urađeni još neki:

Ostavili su trag u nama - Nikada nećemo zaboraviti genocid u Srebrenici (11.11 min.); film o scenskoj akciji u Beogradu 10. jula 2013. koju je ŽuC organizovao u saradnji sa Dah Teatrom, Art Klinikom i Grupom Škart; ovaj film je urađen na engleskom jeziku.

Komemoracija povodom 21. godišnjice zatvaranja logora Omarska (5,44 min.); film prikazuje razgovora vođenih 5. avgusta na prostoru bivšeg konc-logora Trnopolje, kao dodelu Međunarodne nagrade za borbu protiv poricanja genocida dodeljenu Ženama u crnom.

VIII Izdavačka delatnost

Cilj je produblivanja znanja potrebnih za proces organizovanja ŽS – feministički pristup pravdi: transkripti, priručnici, brošure, itd.

U ovom izveštajnom period od izdavačkih jedinica, Žene u crnom su priredile za štampu sledeće materijale, koji usled nedostatka sredstava, fotokopirani u ograničenom broju primeraka:

- *Podrška žrtvama rata – podrška izbeglicama i raseljenim* (Žene u crnom i akcije solidarnosti sa žrtvama u Srbiji). Brošura ima pet poglavlja: Rad u izbegličkim kampovima u Srbiji, Krajina, Kosovo, Militarističko nasilje u ratu i posle rata (RTS i Topčider) i Politički montirana suđenja – žrtve režima Slobodana Miloševića u Srbiji. Brošura ima 43. stranice.
- *Transkript sa sastanka Podrška potencijalnim svedokinjama za ŽS u Tivtu*, 29 str.
- *Transkript sa sastanka sa ekspertkinjama za ŽS u Zagrebu*, 27 str.
- *Brošura Etničko nasilje nad ženama – proces organizovanja ŽS (za Sastanak ekspertkinja)*, 85 str.
- *Brošura Militarističko nasilje nad ženama – proces organizovanja ŽS (za Sastanak ekspertkinja)*, 118 str.

U ovom periodu su takođe urađeni sledeći leci: *O procesu organizovanja ŽS u Srbiji (februar-septembar) 2013.*; *Pravna regulativa zločina silovanja u ratu* i *Podrška žrtvama rata – podrška izbeglicama i raseljenim* (Žene u crnom i akcije solidarnosti sa žrtvama u Srbiji).

ŽENE, MIR, BEZBEDNOST FEMINISTIČKO-ANTIMILITARISTIČKI PRISTUP

U okviru našeg kontinuiranog rada na feminističko-antimilitarističkom pristupu bezbednosti i Rezoluciji UN Saveta bezbednosti 1325 („Žene, mir, bezbednost“), pokrenule smo veliki broj različitih programa.

I Edukativne aktivnosti: „Orodnjavanje ljudske bezbednosti – ka feminističkoj bezbednosti“

Autonomni ženski centar, ASTRA/Antitrafiking centar i Žene u crnom iz Beograda zajednički realizuju projekat „*Rodna perspektiva ljudske bezbednosti*“. Cilj celokupnog projekta je doprinos promociji mira, ljudske bezbednosti, ženskih ljudskih prava, zaštita od rodno zasnovanog nasilja putem osnaživanja žena za saradnju, građenja solidarnih koalicija i veće učešća žena u mirovnim procesima i donošenju odluka a u skladu sa Rezolucijom 1325 „Žene, mir, bezbednost“. Ovaj program 18 meseci, a počeo je septembra 2013. godine i sastoji se od sledećih segmenata:

1. „Žene zajedno grade mir“ - Regionalni mirovni susret usmeren je ka zajedničkom promišljanju uloge žena u izgradnji mira, daljem jačanju ženske solidarnosti, saradnje i uzajamne podrške, razmene i prijateljstva u cilju izgradnje pravednog mira i ljudske bezbednosti u regiji; predviđena su četiri regionalna mirovna susreta a u ovom izveštajnom periodu realizovan je sledeći susret:

- **11. i 12 novembar, Lukavac, kod Tuzle:** U organizaciji *Žena u crnom* iz Beograda i Udruženja građana *Žene Srebrenice* iz Tuzle. U ovom susretu učestvovalo je **30** žena i 1 muškarac i to iz sledećih mesta: Tuzla i okolnih mesta (Simin han, Slavinovići), Srebrenica, Živinice, Vlasenica, Potočari, Bajramovići (Bosna i Hercegovina), kao i aktivistkinje iz Mreže žena u crnom iz Srbije (Beograd, Leskovac, Kruševac), Pljevlja (Crna Gora). Učesnice su aktivistkinje udruženja žrtava/preživelih iz područja Srebrenice i Tuzle (Bosna i Hercegovina), kao i Mreže Žena u crnom Srbije. Tokom ovog susreta održane su sledeće radionice, predavanja, projekcije dokumentarnih filmova:

- *Suživot u različitostima* – dinamička vežba, radionica, predavanje o suživotu, različitostima, toleranciji;
- *Angažovana ženska umetnost* - dokumentarni filmovi o borbi za jednakost, o solidarnosti, uzajamnoj podršci, rodnoj dimenziji bezbednosti – prikazani su video materijali iz raznih delova sveta (Iran, Turska, Srbija);
- *Jednake a različite* – upoznavanje sa drugima, sa raznim kulturnim običajima -dinamička vežba u cilju upoznavanja različitosti kao izazova, razmene, kulturnog bogatstva;
- „Šta bi bilo, kad bi bilo... - sanjam/o o drugačijem svetu...“ - radionica tokom koje su učesnice su izrazile svoju viziju drugačijeg sveta;

- *Izgradnja mira kroz žensku solidarnost*: akcije ŽuC-a povodom 18 godišnjice genocida u Srebrenici (Srebrenica – mirovni aktivizam – aktivistički biciklizam - marš mira od Beograda do Srebrenice; protesti u Šapcu i Loznici; izložba "Pamćenje i odgovornost" u Beogradu; nastavak kampanje "11. jul - Dan sećanja na genocid u Srebrenici – proglasite!; scenska akcija "Oni su ostavili trag u nama – Nikada nećemo zaboraviti genocid u Srebrenici; dogovor o zajedničkim regionalnim akcijama za pravedan mir, itd. Voditeljke programa su bile: Ljiljana Radovanović i Staša Zajović, a facilitatorke su bile: Borka Vasić, Danica Pupovac i Violeta Đikanović (Žene u crnom, Beograd), Ivana Ristić i Milka Rosić (Žene za mir, Leskovac; sve su aktivistkinje Mreže žena u crnom Srbije.

2. Obuka/trening za trenerice edukativnog programa "Orodnjavanje ljudske bezbednosti – ka feminističkoj bezbednosti": Cilj ove edukativne aktivnosti je upoznavanje aktivistkinja civilnog društva, žena različite generacijske, etničke, socijalne, obrazovne pripadnosti i seksualnog izbora sa pojmom, sadržajem i značajem ljudske bezbednosti radi obuke na promociji koncepta ljudske bezbednosti, posebno bezbednosti sa rodnog stanovišta aktivnog učešća u izgradnji mira. 15. i 16. novembar 2013. u Radmilovcu kod Beograda. Na treningu je učestvovalo **11** žena i jedan (1) muškarac iz sedam organizacija civilnog društva iz Mreže žena u crnom i Mreže žena protiv nasilja u Srbiji, a koje se bave pitanjima nasilja nad ženama, radnih prava žena, Romkinja, ženskih ljudskih prava, mira i bezbednosti. Na ovom treningu učesnicama je distribuiran edukativni materijal: Priručnik za edukativne aktivnosti „Orodnjavanje ljudske bezbednosti – ka feminističkoj bezbednosti“ i zajedno sa voditeljicama program aktivistkinje su učestvovala u odabiru celokupnog materijala za rad na terenu, tokom kojeg će biti realizovano deset (**10**) jednodnevnih seminara u svim delovima Srbije. Voditeljke programa su Staša Zajović i Gordana Subotić. U kreiranju materijala za trening učestvovala su i Borka Vasić i Diana Miladinović – aktivistkinje Žena u crnom.

II Komunikacija sa institucijama Republike Srbije nadležnim za implementaciju NAP-a za Rezoluciju 1325:

10. oktobar, Beograd: konferencija u Narodnoj Skupštini Republike Srbije "Nezavisno praćenje i izveštavanje o sprovođenju NAP za primenu Rezolucije 1325 - Žene, mir i bezbednost u Srbiji"

U panelu 'Dostignuća i izazovi u primeni NAP 1325 u Srbiji' predstavljeni su nalazi Beogradskog centra za bezbednosnu politiku/BCBP-a o rezultatima primene NAP-a (Sonja Stojanović-Gajić i Maja Bjeloš), dok je izveštaj u ime Radne grupe ŽuC-a podnela Gordana Subotić, a u debati su učestvovala Staša Zajović i Diana Miladinović-Zeba.

III Učešće u međunarodnim, regionalnim i lokalnim konferencijama, seminarima u vezi sa humanom bezbednošću i Rezolucijom 1325:

- 31. oktobra, Njujork/SAD: U Misiji Kanade pri UN Gordana Subotić iz Žena u crnom je predstavila izveštaj o sprovođenju Rezolucije 1325 Saveta bezbednosti UN u Srbiji. Koautori monitoringa osim Žena u crnom su Fond za humanitarno pravo, Beogradski centar za bezbednosnu politiku i Autonomni ženski centar. Gordana Subotić je govorila o programima reintegracije i rehabilitacije učesnika i učesnica u oružanim sukobima, seksualnom i rodno zasnovanom nasilju za vreme ratova u bivšoj Jugoslaviji, reparacijama žrtvama seksualnih zločina, presudama i femicidu, zakonima koji štite žene i njihovoj primeni u Srbiji.

IV Podlistak/Newsletter o Rezoluciji 1325: Objavljivanjem ovog Podlistka/Newsletter-a koje je započeto juna 2011. godine i njime želimo da doprinesemo boljem informisanju o rezolucijama UN o bezbednosti, demilitarizaciji, većem uticaju žena na rešavanje postkonfliktnih problema, pre svega u Srbiji, ali i na zapadnom Balkanu i šire. Podlistak/Newsletter se takođe bavi preispitivanjem tradicionalnog koncepta nacionalne bezbednosti, reformu bezbednosti, rodnu dimenziju bezbednosti, bezbednosne integracije. Podlistak ima sledeće rubrike: Žene u crnom i Rezolucija 1325; Aktivnosti Žena u crnom na demilitarizaciji bezbednosti; Srbija - Rezolucija 1325 i bezbednosne integracije; Iskustva iz sveta; Refleksije o bezbednosnim pitanjima iz feminističko-antimilitarističkog ugla i Najava događaja. Podlistak/Newsletter se objavljuje mesečno na srpskom i engleskom jeziku. U elektronskom formatu je dostupan na internet stranicama www.zeneucrnom.org. Podlistak je od početka (2011.) uređivala Tamara Kaliterna sve do septembra i oktobra 2013. Međutim, zbog pogoršanja zdravstvenog stanja Tamare Kaliterna Podlistak je prestao da izlazi novembra 2013. Tamara Kaliterna je umrla decembra 2013., što je težak i nenadoknadv gubitak za Žene u crnom i celokupno civilno društvo u Srbiji i regiji.

V Izdavačka delatnost: U ovom periodu objavljene su sledeće publikacije:

„Orođnjavanje ljudske bezbednosti – ka feminističkoj bezbednosti“ - Priručnik za edukativne aktivnosti (50 stranica) koji je priredila Staša Zajović u saradnji sa Gordanom Subotić, Borkom Vasić i Dianom Miladinović. Ova radna verzija navedenog Priručnika sadrži detaljan opis svih aktivnosti, kao i **Pojmovnik** sa preko 150 (tačnije 157) relevantnih pojmova o ljudskim pravima, bezbednosti, multikulturalizmu/interkulturalizmu; Pojmovnik služi kao koristan vodič za bolje razumevanje i kasnije prenošenje znanja na terenu u vezi sa svim pitanjima kojim se bavi ova edukativna aktivnost. Definitivna verzija će biti objavljena 2014. godine. Priručnik je priredila: Staša Zajović.

Nezavisni monitoring primene Rezolucije 1325 u Srbiji – 2013: Rezultati istraživanja i praćenje indikatora Radne grupe ŽuC-a od januara 2013. do kraja juna 2013. godine. Ovaj "Izveštaj u senci" ima stranica **268** stranica, a urednica je Gordana Subotić.

MREŽE KOALICIJE UZAJAMNA PODRŠKA I SOLIDARNOST

Žene u crnom su pokretačice ili aktivne učesnice brojnih regionalnih mreža, koalicija i saveza, aktivne učesnice u aktivnostima srodnih organizacija radi jačanja uzajamne podrške, solidarnosti, civilnog društva i demokratije u Srbiji i u celoj regiji.

U ovom periodu realizovano je mnoštvo aktivnosti od kojih izdvajamo sledeće:

Mreža Žena u crnom Srbije: Ženska mirovna mreža u kojoj deluju aktivističke grupe i pojedinke u svim delovima Srbije; Mreža održava radne sastanke na kojima se dogovaraju se zajedničke akcije i u ovom periodu su, pored gore navedenih zajedničkih aktivnosti, održani radni sastanci:

Vrnjačka Banja, 13. do 15. septembar: Na sastanku je bilo **61** učesnica i učesnika iz Mreže Žena u crnom iz 15 gradova u Srbiji: Beograd, Niš, Topola, Zrenjanin, Leskovac, Kraljevo, Sombor, Kruševac, Novi Bečej, Pančevo, Preševo, Bajina Bašta, Dimitrovgrad, Pirot i Novi Sad, 7 gradova iz regiona: Tuzla, Bratunac i Sarajevo (Bosna i Hercegovina), Zagreb (Hrvatska), Kotor, Bijelo Polje i Pljevlja (Crna Gora), te predstavnice Kvinne till Kvinne, Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju i Kancelarije Vlade Srbije za saradnju sa civilnim društvom.

Program je obuhvatao sledeće aktivnosti:

- **Civilno društvo u raljama države** - govorile su Ivana Ćirković, iz Kancelarije Vlade Srbije za saradnju sa civilnim društvom i Kristina Todorović, advokatkinja iz Komiteta pravnika za ljudska prava. Razgovor je moderirala Jelena Cakić.

- **O kontroverzama Međunarodnog suda za bivšu Jugoslaviju (Haški tribunal) u svetlu poslednjih presuda.** Učestvovala je Morgiana Brading, iz Sekretarijata Haškog tribunal u Beogradu. Razgovor je moderirala Staša Zajović.

- **Feministički čitalački kružok** - predstavljene su drame „Radnici umiru pevajući“ i „Narodna drama“, beogradske dramaturškinje, pozorišne kritičarke i spisateljice, *Olge Dimitrijević*, koja predaje o filmu, pozorištu i queer-u. Moderatorke su bile Snežana Tabački i Jelena Memet, a autorka je bila gošća i odgovarala na pitanja.

- **Aktivnosti Mreže Žena u crnom Srbije u prethodnom periodu** – izveštaji i kritičko promišljanje zajedničkih aktivnosti Mreže Žena u crnom.

- **Identitet, klasa i žensko pitanje u turbo i pop folk kulturi** - debata o političkom, socijalnom, klasnom i rodnom aspektu turbopop folk muzike i medijske kulture, sa naglaskom na aktuelne teorijske, kulturne i aktivističke kontroverze vezane za ovaj fenomen. U debati su učestvovala/i *Ivana Kronja, Olga Dimitrijević i Dragan Jovanović*, a svoj pisani prilog je dostavila Miroslava Malešević. Debatu je moderirala Ivana Kronja.

- **O mirovnom aktivizmu u Srbiji i regiji** - *mirovni aktivizam – aktivistički biciklizam*, govorili su Vladimir Jevtić i Nađa Duhaček a moderatorka je bila Marijana Stojčić.

- **Feministički internacionalizam** – o Međunarodnom susretu Žena u crnom u Montevideu (Urugvaj), koji je održan od 19. do 24. avgusta 2013. Staša Zajović, dok je Sofija Vrbaški govorila o poseti izbegličkim kampovima u Siriji tokom proleća 2013.

- **O autonomiji i zajedništvu**- aktivistkinje iz više grupa koje čine Mrežu Žena u crnom, ali i iz novonastalih organizacija u Srbiji i regionu predstavile su neke aktivnosti koje realizuju u svojim sredinama, samostalno ili uz podršku Mreže. Ovaj deo sastanka je kordinirala Ivana Ristić

- Dogovori o zajedničkim aktivnostima u narednom periodu.

(Integralni izveštaj o ovom sastanku Mreže -20 stranica-možete naći na sajtu ŽuC-a).

U ovom izveštajnom periodu održani su i brojni sastanci radnih grupa o pitanjima koja se bave Mreže ŽuC-a (Ženski sud-feministički pristup pravdi, Feminističko-antimilitaristički pristup bezbednosti, video aktivizam, umetnički angažman u suočavanju s prošlašću...) o čemu je bilo reči u prethodnim rubrikama.

Bilten »Solidarnost je naša snaga«/Solidarity is our strength: bilten o međunarodnim kampanjama solidarnosti u kojima učestvuju Žene u crnom izlazi svakog drugog meseca, ali se materijal za Bilten sakuplja svakodnevno. To su kampanje međunarodnih organizacija koje se bave zaštitom ljudskih prava, kao što su Amnesty International, Žene koje žive pod muslimanskim zakonima/Women Living Under Muslim laws, CODE PINK, Human Rights Defenders, i slično. Kampanje se odnose većinom na vršenje pritiska na međunarodne institucije kao i institucije određene zemlje, u cilju spašavanja života braniteljki/lja ljudskih prava, ali se mogu odnositi i na očuvanje životne sredine i druga društvena pitanja. Pozivamo i vas da se uključite u kampanje u globalne solidarnosti i uzajamne podrške. Bilten koordinira: Saša Kovačević.

Izdavačka delatnost

Pored već navedenih izdavačkih jedinica, u ovom periodu smo objavile:

Ženska mirovna agenda 2014: posvećena je antifašizmu, antifašističkim/antirasističkim mrežama i pokretima na međunarodnom nivou, antifašističkom otporu u regiji a pre svega Srbiji od 2000. godine. Agenda za 2014. ima 182 stranice a priredile su je Snežana Tabački i Staša Zajović u saradnji sa Goranom Lazin, Milošem Uroševićem, Ljiljanom Radovanović, Violetom Đikanović, Zinaidom Marjanović i Srđanom Kneževićem. Prelom i dizajn uradila je Marija Vidić.

Mirovni kalendar Žena u crnom za 2014: Kalendar čine fotografije sa uličnih akcija Žena u crnom, prelom i dizajn je uradila Marija Vidić.

Akcije solidarnosti – sa pripadnicama/ima ugroženih i obespravljenih manjinskih zajednica

(socijalno-klasnih, etničko-rasnih, seksualnih), građanima/nkama čija su ljudska prava (radna, obrazovna, kulturna), braniteljicama i braniteljima ljudskih prava, ugrožena.

Solidarnost sa romskim stanovništvom: protiv insitucionalizovanog nasilja nad romskim stanovništvom, za ljudsku bezbednost i ljudska prava: nastavljena je solidarna podrška Romkinjama i Romima izloženima prinudnom raseljavanju i drugim vidovima diskriminacije:

Zemun polje, novembar: Tada je rasističko nasilje neromskog stanovništva je eskaliralo nad pripadnicama/ama romske zajednice a reakcija nadležnih i policije je izostala, kao i u prethodnim ispadima nacional-šovinističkih organizacija. Eskalacija pretnji i pojačana aktivnost ultradesničara posledica je dugogodišnjeg nekažnjavanja počilaca zločina. Organizacije civilnog društva su se u više navrata sastale u prostorijama ŽuC-a, posetile pomenuto mesto i zahtevale od nadležnih organa da se prestane sa nasiljem. Aktivistkinja Borka Vasić je u više navrata tokom novembra posetila Zemun polje.

Solidarnost sa azilantkinjama i azilantima u Srbiji – poseta Centru za azilante u Bogovađi 10. i 26. decembra: Nasilje nad azilantima eskaliralo je novembra 2013. godine i manifestavalo se kroz brutalne napade na azilante, kroz rasističke, ksenofobične, islamofobične ispade od strane jednog dela stanovništva. Pored već pomenutog protesta, aktivistkinje i aktivisti Žena u crnom, Ženske romske mreže Banata i Rekonstrukcija Ženski fond su prikupili humanitarnu pomoć za azilante, koja je dostavljena u Centar za azilante u Bogovađi. Tražioci azila su svedočili o brutalnoj represiji društva i progonu od strane lokalnog stanovništva, ali i o problemima sa institucijama.

Antifašistička solidarnost - praćenje suđenja klerofašističkim organizacijama

Suđenje Mladenu Obradoviću, lideru klerofašističke organizacije „Obraz“: On je optužen za krivično delo „rasne i druge diskriminacije“ za vreme priprema Povorke ponosa 2009. godine (Krivični zakon, član 387). Presuda je izrečena 06. septembra 2013. kada je M. Obradović osuđen na osam meseci zatvora zbog diskriminacije, širenja govora mržnje i poziva na nasilje prema LGBT populaciji.

Uzajamna podrška i solidarnost: U ovom periodu smo takođe učestvovali i u brojnim inicijativama civilnog društva u organizaciji srodnih grupa. Ovde hronološki navodimo one u kojima smo imale aktivno učešće (predavačice, panelistkinje...):

21. septembar, Zrenjanin “Antiratni spomenik - Imenovati to ratom”: Debata u organizaciji CZKD, Beograd i udruženja građana Ravnopravnost održana je u Kulturnom centru *Zeleno zvono, Zrenjanin*; u ime ŽuC-a učestvovali su aktivistkinje Borka Vasić i Marija Perković.

24. – 27. septembar, Srebrno jezero, Srbija: Sastanak NVO koje finansijski podržava švedska fondacija Kvinna till Kvinna; na sastanku je diskutovano o ključnim pitanjima ženskog pokreta u periodu od osamdesetih godina prošlog veka do danas, kao i o zajedničkim planovima, strategijama i izazovima u budućnosti.

Aktivistkinje ŽuC-a Ljiljana Radovanović i Snežana Tabački su učestvovalе na ovoj konferenciji.

27.- 29. septembar, Niš "Škola sećanja – sticanje znanja o genocidu nad Romima/kinjama i kako se boriti protiv anticiganizma": Konferenciju su organizovali Ženski prostor (Niš) Forum za primenjenu istoriju (Beograd), Roma Center (Göttingen), aktivistkinje ŽuC-a Borka Vasić i Marija Perković su učestvovalе na ovoj konferenciji.

30. septembar - 06. oktobar, Beograd "Nedelja razgovora o perspektivama za Balkan": Međunarodna konferencija održana u CZKD, u organizaciji fondacije Rosa Luxemburg Stiftung, u delu konferencije učestvovalе Tanja Marković i Marija Perković.

11. oktobar, Beograd – predavljanje Dosijea '125 Motorizovane brigade Vojske Jugoslavije': Konferencija u organizaciji Fonda za humanitarno pravo o zločinima počinjenim tokom rata na Kosovu u zoni odgovornosti navedene jedinice VJ a u kojima je ubijeno 1 813 kosovskih Albanaca, od kojih se njih 216 još uvek vodi kao nestali. Miloš Urošević i Ljiljana Radovanović prisustvovali u ime ŽuC-a.

17. oktobar, Beograd "Antifašistički manifest - Ne fašizmu! : Predavljanje pomenutog manifesta protiv klerofašističkih tendencija, istorijskog revizionizma u Srbiji na konferenciji za štampu u Medija centru, a u organizaciji (Savez antifašista Srbije, Helsinški odbor za ljudska prava u Srbiji i Žene u crnom) govorili su: Aleksandar Kraus, Aleksandar Sekulović, Goran Babić, Nedim Sejdinović, Sonja Biserko i Staša Zajović.

30. oktobar, Beograd "Ženski medijski forum, Ženerama": Konferencija u organizaciji Doma omladine Beograda i Ženski informaciono dokumentacioni trening centar, na kojoj je aktivistkinja Marija Perković govorila o Mreži Žena u crnom Srbije - istorijat i izazovi.

9. novembar, Beograd "Zaglavljени na periferiji - analize procesa periferizacije i kritike tranzicionog diskursa": Debata u organizaciji Centar za politike emancipacije održana je Domu omladine Beograda, u debati je učestvovala Marija Perković.

8. novembar, Beograd 'Mediji i promene Ustava': Konferenciju u Kancelariji Zaštitnika građana Republike Srbije organizovao je Komitet pravnika za ljudska prava, Ljiljana Radovanović i Staša Zajović učestvovalе.

9. novembar, Beograd "Država bez društva": debata u okviru projekta "Imenovati to ratom" u organizaciji Centra za kulturnu dekontaminaciju/CZKD, učestvovalе aktivistkinje i aktivisti ŽuC-a (Staša Zajović, Jovan Pavićević, Borka Vasić, Ružica Karalić, Slavica Stanojlović, Ljiljana Radovanović, Marija Perković).

11. i 12. novembar, Beograd - 20 godina Autonomnog ženskog centra u Beogradu: učestvovalе/i aktivistkinje ŽuC-a: Miloš Urošević, Saša Kovačević, Snežana Tabački.

13. novembar, Novi Sad "Lezbejski festival, Defašizacija društva": U organizaciji Novosadska lezbejska organizacija/NLO, učestvovala Marija Perković.

19. novembar, Beograd: Susret u prostorijama ŽuC-a sa 17 aktivistkinja Alternativnog centra za devojke iz Kruševca, tom prilikom aktivistkinje ŽuC-a su govorile o ženskoj mirovnoj politici (Mreži ŽuC-a), itd.

19. novembar, Beograd - Obeležavanje 20 godina postojanja Incest trauma centra/ITC: Događaj je organizovan u pozorištu Madlenijanum, Zemun a Marija Perković i Snežana Tabački govorile o Mreži žena u crnom Srbije.

7. decembra, Beograd "V Festival feminističke akcije i kulture": Organizovala feministička grupa Befem a u ime ŽuC-a učestvovali/e Miloš Urošević, Nadežda Kostić i Marija Perković.

14. decembra, Beograd "Doprinos kritici aktuelne ekonomske politike u Srbiji": Na ovoj debati u organizaciji Centra za politike emancipacije, aktivistkinja ŽuC-a Marija Perković govorila o "Uticaju mera štednje na položaj žena u Srbiji".

18. decembar, Beograd "Bogujevci/vizuelna istorija": Otvaranje izložbe o stradanju i zločinima nad porodicom Bogujevci. Naime, pripadnici srpske oružane formacije 'Škorpioni' ubili su u Podujevu (Kosovo, mart 1999.) 14 članova porodice Bogujevci i Durići. Troje dece dece iz porodice Bogujevci (Saranda, Fatos i Jehona) koji su preživeli umetničkom rekonstrukcijom zločina, svedočili su tome. Otvaranju izložbe u Kulturnom centru Beograda, a u saradnji sa fondacijom Hartefakt, prisustvovalo je deset aktivistkinja ŽuC-a.

19. decembar, Beograd „Deca posle rata“: Tribina u organizaciji Fonda za humanitarno pravo održana u Kulturnom centru Beograda okupila je preživeli svih etničkih pripadnosti sa prostora bivše Jugoslavije, koji su u trenutku izvršenja zločina nad njima/njihovim porodicama, bili deca. U ime ŽuC-a učestvovao je Miloš Urošević.

20. decembar, Beograd „Izazovi u zaštiti ljudskih prava i podršci socijalno ugroženim grupama“: Konferencija u organizaciji Komiteta pravnik za ljudska prava o Zakonu o besplatnoj pravnoj pomoći, o položaju branitelja i braniteljki ljudskih prava, itd. Na ovoj konferenciji su učestvovali aktivistkinje ŽuC-a Gordana Subotić i Ljiljana Radovanović.

Kampanje, apeli: Pored navedenih inicijativa u ovom izveštajnom periodu, takođe smo pokrenule ili aktivno učestvovali smo aktivno u brojnim kampanjama pre svega u vezi sa zahtevima za suočavanjem s prošlošću – odgovornost za ratne zločine, za demilitarizaciju, protiv represije nad političkim neistomišljenicima; od apela i kampanja navodimo:

Protiv imenovanja Stros Kana za ekonomskog savetnika Republike Srbije: ŽuC je od Vlade Srbije zahtevao da ne uzme za svog savetnika bivšeg direktora MMF Stros Kana, seksualnog nasilnika 'jer tim imenovanjem šalje poruku svim građankama u Srbiji da je seksualno nasilje, kao i muško nasilje nad ženama dozvoljeno i nekažnjivo ponašanje', itd. Ovom apelu pridružilo se 40 organizacija civilnog društva iz Srbije.

STOP nekažnjivosti! – globalna kampanja za ukidanje imuniteta pripadnicima mirovnih misija OUN: Međunarodna kampanja je započeta na trinaestogodišnjicu Rezolucije 1325 Ujedinjenih Nacija 'Žene, mir, bezbednost.' Na XVI Međunarodnom skupu Žena u crnom u Montevideu, Urugvaj, održanom od 19. do 24. avgusta 2013, odlučeno je da Žene u crnom kao međunarodni feministički i antimilitaristički pokret započnu pomenutu, a u ime mreže Žene u crnom iz Beograda i Madrida su autorke teksta globalne kampanje, kojoj su do sada su pridružile brojne organizacije u celom svetu. Naime, Ujedinjene nacije šalju plave šlemove i humanitarnu vojsku u zone konflikta i nakon primirja, i umesto da zaštite žene, ove 'humanitarne' vojske, u mnogim delovima sveta, seksualno zlostavljaju žene i devojke. Zato je cilj ove globalne ukidanje imuniteta pripadnicima mirovnih misija Ujedinjenih nacija, kao i sankcionisanje seksualnih i drugih zločina. U okviru kampanje ŽuC priređuje 'dosije' o počinjenim seksualnim zločinima u raznim delovima od strane 'plavih šlemova'.

Inicijativa Žena u crnom iz Beograda, Art klinike i Vojvođanskog građanski centra iz Novog Sada za podizanje spomen ploče hrvatskim ratnim zarobljenicima u Begejcima i Stajićevo: Žene u crnom i Art klinika uputili su novembra 2013. odbornicama i odbornicima skupština opština Zrenjanin i Žitište zahteve da na primeren način obeleže koncentracioni logori Begejci i Stajićevo u kojima su početkom devedesetih stradali civili i ratni zarobljenici hrvatske nacionalnosti. Ove godine zahtevu su se pridružilo desetak organizacija civilnog društva iz Srbije. Time je ponovljena višegodišnja inicijativa da se na primeren način obeleže mesta mučenja i stradanja hrvatskih ratnih zarobljenika i civila u koncentracionim logorima Begejci i Stajićevo, koji se nalaze na teritoriji grada Zrenjanina i opštine Žitište. Na ovaj zahtev nadležne institucije još uvek nisu odgovorile.

Antifašistički manifest: Helsinški odbor za ljudska prava, Savez antifašista i Žene u crnom su uputile Manifest javnosti Srbije na 59. godišnjicu oslobođenja Beograda od fašizma 20. oktobra 1944. godine. Manifest je usmeren protiv istorijskog revizionizma, "rehabilitacije četničkog pokreta (Zakona o izjednačavanju četnika i partizana (2006) i Zakon o rehabilitaciji četnika (2008). Time se opravdavaju četnički zločini u Drugom svetskom ratu, kao i zločini počinjeni od strane srpskih oružanih formacija u ratovima 90-tih na prostoru bivše Jugoslavije, daje se snažan podstrek bujanju desnog ekstremizma i neofašizma, budući da danas u Srbiji deluje više registrovanih i neregistrovanih neonacističkih, neofašističkih i ultra desnih grupa i pokreta, koji prave ulične neredne, veličaju ratne zločine, napadaju i ubijaju pripadnike manjinskih grupa i branitelje i braniteljke ljudskih prava", itd. Ovom manifestu se pridružilo više desetina NVO iz cele Srbije i regije, kao i brojne javne ličnosti antifašističke orijentacije.

Apeli za zaštitu braniteljki ljudskih prava: Povodom 29. novembra-Međunarodnog dana braniteljki ljudskih prava ŽuC je uputio apel javnosti *Ćutanje države podstrekuje mržnju i nasilje* u kojem se, između ostalog kaže: "Ćutanje države na sve pretnje fašističkih i klerofašističkih grupa, koje je prošle godine iznedrilo takozvane »crne liste« protiv civilnog društva, a na desničarskim sajtovima, samo podstrekivanje na dalje napade, pre svega, braniteljke ljudskih prava. Neprekidno sadejstvo vrha vlasti sa svim religijskim strukturama, nužno ohrabruje religijski fundamentalizam, kao što neprekidno mahanje nacijom jača dalju fašizaciju društva. Upravo u ovakvoj klimi, moguće je organizovati hajke na braniteljke ljudskih prava, što je i učinjeno u poslednjim slučajevima Aide Ćorović i Sonje Biserko". Ponovljen je zahtev da "država Srbija, u skladu sa Ustavom, zabrani rad fašističkih grupa i da oštro sankcioniše svako promovisanje fašističke ideologije".

Stop femicidu: Povodom Dana borbe protiv femicida (6. decembar) ŽuC zahtev od nadležnih institucija države Srbije da "za strogim kažnjavanjem svih muškaraca odgovornih kako za nasilje nad ženama, tako i za ubijanje žena". Istovremeno, od Ujedinjenih nacija se zahteva "kažnjavanje pripadnika mirovnih misija-počinilaca seksualnih zločina, u skladu sa brojnim rezolucijama UN-a koje se odnose na seksualno nasilje". Ovaj apel je deo globalne kampanje za ukidanje iminuteta 'plavim šlemovima'.

"Solidarnost sa azilantima i azilantkinjama: Zbog brutalnog nasilja i krajnje nepovoljnog položaja kojima su izloženi u Srbiji tražioci azila, Žene u crnom i Romska ženska mreža Banata su pokrenule 10. decembra apel zahtevajući do države: *poštovanje prava lica koja traže azil - uspostavljanje sistemskog mehanizma zaštite tražilaca azila njihovog dostojanstva, poštovanje postupka/procedure za dobijanje azila; donošenje adekvatnog zakona o azilu, obezbeđivanje neophodnih uslova za prihvatanje azilantata i sankcionisanje nasilja prema azilantima i svim drugačijim na osnovu rasne, etničke, socio-ekonomske pripadnosti ili seksualnog opredeljenja.*

Diskusioni kružoci, predavanja, debate u prostorijama Žena u crnom

Praksu redovnih diskusionih kružoka, predavanja i zajedničke refleksije o važnim društvenim i političkim pitanjima u zemlji i svetu, nastavile smo i u ovom izveštajnom periodu, u kojem je organizovano osam (8) predavanja i debata u kojima su učestvovala **183** osobe:

- **18. septembar „Urugvaj - od vojne diktature do današnje levice na vlasti, o novim društveni pokretima u Urugvaju i Latinskoj Americi:** Predavanje Staše Zajović o impresivnim demokratskim dostignućima u današnjem Urugvaju, o društvenim pokretima (protiv nekažnjivosti, udruženja porodica nestalih, politika reparacija u današnjem Urugvaju...); 'Nijedna žena ne sme da bude bojno polje' - o XVI Međunarodnom skupu Međunarodne mreže Žena u crnom, Montevideo, Urugvaj 19.-24. avgust 2013.; predavanje je održano pred **25** osoba.

- **2. oktobar „Memorijali protiv rata“:** Prezentaciju video materijala o antimilitarističkom otporu u svetu Aktivista iz Italije uradio je umetnik i aktivista iz Italije Korado Salcano/Corrado Salzano u prostorijama Žena u crnom a učestvovalo je **18** osoba.

- **23. oktobar „Sumnje i tajne“ i „Nedodirljivi“:** Kratki dokumentarni filmovi koji svedoče "o napuštenim, starim i usamljenim ljudima - žrtvama zloupotreba ljudi na visokim funkcijama" (Sumnje i tajne) i „Nedodirljivi“, koji govori "o bahatosti, nedodirljivosti i neodgovornosti" – nekažnjivosti 'lekarskih grešaka" u Srbiji, itd. Filmove je producirala NVO Pradok, a govorili su: Željko Gvardiol, režiser i Biljana Stanojević, pravnik, aktivistkinja 'Pradok-a'. Projekciji filmova i razgovoru nakon toga prisustvovalo je **17** osoba.

- **16. novembar, "Feministički pristup znanju i učenju":** Predavanje održala Nađa Duhaček, antropološkinja a učestvovalo je **14** osoba.

- **23. novembar „Ja kada sam bio klinac bila sam klinka“:** Projekcija dokumentarnog filma i razgovor sa Gordanom Gocom Mitrović, transrodnom aktivistkinjom o teškoćama, društvenoj represiji i borbi transrodnih osoba u Srbiji; učestvovalo **27** aktivistkinja i aktivista.

„Jugoslavija (SFRJ): Totalitarna država – Muzejski artefakt – Proživljeno iskustvo - Alternativa?": u okviru ovog ciklusa, održana su sledeća interaktivna predavanja, debate i projekcije filmova:

- **16. oktobar „Kulturna istorija: slučaj Studentskog kulturnog centra/SKC“ :** Predavanje i video prezentacija o umetnosti otpora u Beogradu i SFRJ (od 70 do 90-tih XX veka), predavač je bio Dragan Jovanović, profesor filozofije, kulturni radnik iz Beograda. Predavanje je održano u prostorijama ŽuC-a uz učešće **24** osobe.

- **30. oktobra „Crni talas u jugoslovenskom filmu i slučaj filma „Plastični Isus“:** Razgovor „Od kritike do represije" sa filmskim rediteljem gore navedenog filma (snimljenog 1971.) Lazarom Stojanovićem, koji je zbog radikalno-kritičkog pristupa stvarnosti u SFR Jugoslaviji bio osuđen na višegodišnju kaznu zatvora. U razgovoru koji je moderirala dr Ivana Kronja učestvovalo je **28** aktivistkinja i aktivista.

- **18. decembar "Srđa – naš prijatelj zauvek"**: Omaž Srđi Popoviću, jednom od najpoznatijih advokata za ljudska prava u celoj posleratnoj SFRJ, kao i u periodu nakon toga. Srđa Popović je preminuo novembra 2013. i ovom prilikom poznati disidenti/kinje (ličnosti iz akademske zajednice, književnici, umetnici, aktivisti/kinje...) su svedočili o Srđinom angažmanu za demokratiju, građanske slobode, antiratnom angažmanu, prava ugnjetenih: Vesna Pešić, Nikola Barović, Tanja Petovar, Božidar Jakšić, Lino Veljak, Đorđije Uskoković, Miroslav Josić-Višnjić, Sonja Biserko, kao i aktivisti/kinje ŽuC-a. Događaj ukojem je učestvovalo preko **30** osoba je organizovao Dragomir Olujić-Oluja koji je ujedno i moderirao ovaj susret.

Međunarodna politika: aktivno učešće na međunarodnim konferencijama, u globalnim akcijama solidarnosti, aktivističke posete, itd. Navodimo neke od tih aktivnosti:

3. oktobar, Beograd, susret sa aktivistkinjom iz Šri Lanke: Ambika Satkunanathan, iz fondacije za mir 'Trustee'; u razgovoru u prostorijama ŽuC-a prvenstveno o modelima tranzicione pravde ŽuC-a učestvovalo desetak aktivistkinja.

4. oktobar, Beograd: Susret sa aktivistima/kinjama Mreže fondacija za mir iz Gruzije, Indije, Indonezije, Šri Lanke, Srbije: U razgovoru o aktivnostima ŽuC-a u vezi sa suočavanjem s prošlošću na regionalnom nivou učestvovala su, pored aktivistkinja ŽuC-a i Udruženje žena Srebrenice iz BiH, Majka Mejra Dautović.

10.-14. oktobar "Aktivistička turneja u severnoj Italiji": Žene u crnom Bergamo i Mreža ŽuC-a Italije su organizovale seriju javnih tribuna, susreta, radionica na kojoj su govorile *Staša Zajović* (ŽuC) i *Rada Žarković* (ŽuC i mirovna ekonomska kooperativa 'Insieme' iz Bratunca, BiH). Od veoma obimnog programa navodimo: **11. oktobar**- na susretu u umetničkoj školi "Manzu" u Bergamu, učestvovalo je preko 100 učenika/ca; susret sa fondacijom Serugetti La Porta iz Bergama; **12. oktobar** - susret sa ženama iz inicijative protiv 'brutalnog ponižavanje žena u Italiji od strane mačističke pljačkaške vlasti u Italiji "Ako ne sada, kada?" (*Se non ora, quando?*); **12. i 13. oktobra** – razmena sa aktivistkinjama Mreže ŽuC-a iz Italije, tribina u Milano; **14. oktobra** tribine u Bergamu, itd. Tokom ove 'turneje' Staša i Rada su govorile : mirovnom aktivizam, antimilitaristička borba, estetici otpora, Ženskom sudu-feminističkom pristupu pravdi; solidarnoj ekonomija, aktuelnoj ekonomsko-socijalnoj, političkoj situaciji u Srbiji i BiH.

21. – 22. oktobar, Istanbul: OEBS konferencija vezana za preporuke za unapređenje ljudskih prava u regionu i šire. Učesnica konferencije u ime ŽuC-a Saša Kovačević govorila je o militarizmu, neophodnosti demilitarizacije Srbije i regiona, itd.

24. oktobar, Zenica, Bosna i Hercegovina: "Djelujući ka dostojanstvu – 20 godina borbe za dostojanstvo preživjelih ratna silovanja"/Working towards Dignity – 20 years of fighting conflict related sexualized violence" – 20 th anniversary of „Medica Zenica and medica mondiale. Na panelu „Međunarodna i regionalna solidarnost za žene i djevojke“, Staša Zajović ŽuC, Beograd učestvovala zajedno sa sledećim aktivistkinjama: Caroline Bowath, medica mondiale Liberija, Helai Sohak, Medica Afganistan, Fehmije Luzha, Medica Đakovica/Kosovo, Nela Pamuković, Centar za žene žrtve rata, Zagreb. Ovom događaju su takođe prisustvovala iz ŽuC-a Ljiljana Radovanović i Violeta Đikanović.

28. oktobar, Beograd, susret sa EU parlamentarcima/kama: Sa predstavnicima/ama Podkomitet za ljudska prava EU parlamenta/Subcommittee on Human Rights-Directorate General for External Policies, European Parliament razgovarali su: Milan Antonijević (Yucom), Vesna Petrović (Beogradski centar za ljudska prava), Staša Zajović (ŽuC) i Tibor Varadi, stručnjak za međunarodno pravo Beograd/Budimpešta o aktuelnim političkim pitanjima, ljudskim pravima u Srbiji, itd.

29. oktobar, Hanover/Nemačka "Žene protiv rata": Predavanje o aktivnostima Žena u crnom održala je Snežana Tabački u Suana-savetovaštu za migrantkinje i žene izbeglice ugrožene nasiljem u porodici i ostale izbeglice i migrante. Suana je organizovala predavanje u okviru Međunarodnog ženskog sastanka „la Rosa“, koji se održava duži niz godina a tiče se kulturnih i društveno-političkih događaja u svetu.

13. novembar, Beograd-sastanak sa Evropskim centrom za prava Roma iz Budimpešte: Na susretu sa predstavnicima pomenutog centra bilo je reči o problemima romske zajednice u Srbiji, na sastanku je učestvovala Borka Vasic, aktivistkinja ŽuC-a.

26. novembar, Sarajevo/BiH-Konferencija Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju/ICTY: Obeležavanju 20 godišnjice Haškog tribunala/UCTY prisustvovala je u ime ŽuC-a Snežana Tabački.

03.-07. decembar, Zagreb/Hrvatska – seminar za organizacije civilnog društva iz Srbije: Konferenciju o iskustvima pristupanja EU i transformacijama u delovaju OCD, itd. organizovale su feminističke grupe (Centar za žene žrtve rata ROSA, AŽKZ); o aktivnostima Žena u crnom-posećivanje mesta zločina, feminističkom pristupu pravdi govorila je Danica Pupovac, aktivistkinja ŽuC-a.

4. decembar, Beograd – O politici međunarodne pomoći: Razgovor u ambasadi Švedske su organizovale fondacije Kvinna Till Kvinna, Rekonstrukcija Ženski fond i pomenuta ambasada. U ime ŽuC-a učestvovala je Staša Zajović.

U ovom periodu Žene u crnom su takođe posetili/e međunarodni aktivista/kinja, kao i istraživačica iz Evrope, SAD-a, Kanade.

(Izveštaj priredila Staša Zajović u saradnji sa Borkom Vasić, Goranom Lazin, Gordanom Subotić, Ljiljanom Radovanović, Marijom Vidić, Milošem Uroševićem, Marijom Perković, Natašom Milanović, Olgom Žarković, Snežanom Tabački).

Beograd, januar 2014.